

3de ZITTING. — 23 AUGUSTUS 1886.

Mededeeling van ingekomen stukken.

3de ZITTING.

ZITTING VAN MAANDAG 23 AUGUSTUS 1886.

(GEOPEND DES AVONDS TE 8 UREN.)

Ingekomen berichten van leden, verhinderd de zitting bij te wonen. — Verslag uitgebracht namens de Commissie, belast geweest met de aanbidding van het Adres van antwoord op de Troonrede aan den Koning. — Ingekomen: 1°. Koninklijk besluit betreffende de benoeming van den heer Cremers tot Voorzitter der Tweede Kamer; 2°. kennisgeving van de benoeming van den voorzitter der gemengde Commissie voor de stenographie; 3°. Regeeringsbescheiden; 4°. druk- en boekwerken; 5°. verzoekschriften; 6°. wetsontwerpen. — Verlof gevraagd door den heer Elout van Soeterwoude tot het richten van vragen aan den Minister van Koloniën; beraadslaging over dit verzoek; bepaling van den dag der interpellatie. — Trekking der afdeelingen.

Voorzitter: de heer **Van Eysinga**.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 31 leden, te weten de heeren:

Blussé, Muller, Van Vollenhoven, Van Akerlaken, De Bruyn, Insinger, Pijnappel, Verheijen, Breuning, Coenen, Fransen van de Putte, Van Roijen, Wertheim, Thooft, Schimmelpenninck van der Oye, Huydecoper van Maarsseveen, Van der Breggen, De Sitter, Van Swinderen, Blijdenstein, Vening Meinesz, Magnée, Siczkesz, Elout van Soeterwoude, Tak van Poortvliet, Viruly, Van Pallandt van Keppel, De Vos van Steenwijk, Smits van Oijen en Stork.

De notulen van het verhandelde in de zitting van Donderdag 15 Juli jl. worden gelezen en goedgekeurd.

De **Voorzitter** deelt mede:

A. dat de volgende leden bericht hebben gezonden verhinderd te zijn de zitting bij te wonen, te weten: de heeren van Naamen van Eemnes, uit hoofde van vertrek naar het buitenland, ten gevolge van familieomstandigheden; Pické, door verblijf in het buitenland tot herstel van gezondheid; Regout, wegens beroepsbezigheden; Hengst, ten gevolge van familieomstandigheden.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

B. dat de Commissie belast met het aanbieden van het Adres van antwoord op de Troonrede aan den Koning met de gewone eerbewijzen ten paleize is toegelaten en van Zijne Majesteit het volgende antwoord heeft ontvangen:

»MIJNE HEEREN!

»Ik verneem met welgevallen dat de Eerste Kamer der Staten-Generaal de taak, die haar wacht, onder Gods zegen, met ijver hoopt te vervullen.

»Ik verzoek U, Mijne Heeren, aan de Eerste Kamer Mijnen dank over te brengen voor haar Adres van antwoord.»

C. dat zijn ingekomen:

1°. een Koninklijk besluit van 16 Juli 1886 n°. 37, betreffende de benoeming van den heer Cremers tot Voorzitter der Tweede Kamer.

Dit Koninklijk besluit wordt voor kennisgeving aangenomen.

2°. een bericht van de gemengde Commissie voor de stenographie dat zij tot haren voorzitter heeft benoemd den heer Beelaerts van Blokland.

Dit bericht wordt voor kennisgeving aangenomen.

3°. de volgende Regeeringsbescheiden:

van het Departement van Binnenlandsche Zaken:

het verslag van den toestand der provinciën over 1885;

van het Departement van Financiën:

het verslag omtrent den toestand der visscherijen in de Schelde en Zeeuwsche stroomen in 1885;

het verslag der Algemeenè Rekenkamer nopens het resultaat harer werkzaamheden over 1885; en

het verslag aangaande den toestand der fondsen en stichtingen bedoeld bij de wet van 20 Augustus 1859 (*Staatsblad* n°. 95);

van het Departement van Oorlog:

de 3de en 4de afdeeling van het XVIIIde deel der verslagen, rapporten en memoriën omtrent militaire onderwerpen;

het verslag van de commissie van inspectie over de Koninklijke Militaire Academie;

van het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid:

herziene rivierkaart blad n°. 19 Klundert;

de waterstaatskaarten 's Gravenhage 1 en 2;

verslag omtrent lichting van wrakken.

van het Departement van Koloniën:

de Statistiek van den handel, de scheepvaart en de in- en uitvoerrechten in Nederlandsch-Indië over 1884.

Deze bescheiden zullen in het archief of in de boekerij worden geplaatst. De missives waarbij zij zijn ingezonden worden voor kennisgeving aangenomen.

Mededeeling van ingekomen stukken.

4°. de volgende druk- en boekwerken:

Berichten en mededeelingen der Vereeniging voor Lijkverbranding (11de jaargang) n°. 3, 1886;

Bijdrage van het Statistisch Instituut n°. 2, 1886, 2de jaargang;

Jaarcijfers over 1885 en vorige jaren, n°. 5;

Jaarboekje uitgegeven door het Statistisch Instituut der vereeniging voor de statistiek in Nederland, 38ste jaargang, 1ste aflevering, binnenlandsch overzicht;

Verslagen van den toestand der provinciën Zeeland, Gelderland en Groningen over 1885;

Bijdrage tot de kennis der rechtspleging in de kolonie Suriname, gedurende de jaren 1854 tot 1858, door Seml. Van Praag;

Verslag der aanwinsten van het Koninklijk penningkabinet gedurende het jaar 1884.

Deze boekwerken zullen in de boekerij der Kamer geplaatst worden.

5°. de volgende verzoekschriften:

een van de kamer van koophandel en fabrieken te Delfzijl, verzoekende dat ten spoedigste weer tot den zilveren standaard met vrije aanmuntning van zilver voor Nederland en zijne koloniën worde overgegaan;

een van C. Van der Linde Jarnazette te Dordrecht, betrekkelijk de wetsontwerpen tot wijziging der geneeskundige wetten;

een van A. J. Mahieu te 's Gravenhage, naar aanleiding van zijn ontslag als geëmployeerde in het militaire hospitaal aldaar;

een van de Soerabaijasche vereeniging van suikerfabrikanten te Soerabaija, met verzoek tot het nemen van de daarbij aangegeven maatregelen betrekkelijk de suiker-crisis.

Deze adressen zullen verzonden worden naar de Commissie voor de verzoekschriften.

6°. de volgende door de Tweede Kamer aangenomen wetsontwerpen:

naturalisatie van C. H. Conrad en zeven anderen; (27)

bekrachtiging van den onderhandschen verkoop aan mevrouw de wed. Sterck, geb. De Voys, te Amsterdam, van drie strooken Rijksground langs den Rijksweg van Amsterdam naar Haarlem onder eerstgenoemde gemeente; (6)

bekrachtiging van den onderhandschen verkoop van een perceel grond in den Binnen-Moerdijk onder Zevenbergen aan Paulus Akkermans aldaar; (7)

nadere bepalingen omtrent den accijns op de suiker; (18)

bekrachtiging eener overeenkomst met de Koninklijke Maatschappij »de Schelde» te Vlissingen tot voortzetting der erfpacht van het voormalig Marine-etablisement aldaar; (19)

machtiging op de Algemeene Rekenkamer tot verevening van in 1877 gedane betalingen en verrekeningen; (9)

verhooging van de begroting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1886; (8)

nadere beschikbaarstelling van gelden wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen voor den dienst van 1885; en

beschikbaarstelling van gelden wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen voor den dienst van 1886; (15)

wijziging van hoofdstuk VIII der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1885; (23)

vaststelling van uitgaven wegens verstrekkingen door het Departement van Marine, dienst 1886; (24)

vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Suriname over het dienstjaar 1881; (32)

vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het dienstjaar 1881; (33)

vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het dienstjaar 1882; (34)

wijziging van de koloniale huishoudelijke begroting van Suriname voor het dienstjaar 1884; (36)

goedkeuring van artikelen der overeenkomst den 7den April 1886 te 's Gravenhage tusschen Nederland en België gesloten, betreffende den bouw van eene brug over de Maas te Maeseyck; (37)

verhooging en aanvulling van hoofdstuk IX der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1886; (42)

onteigening voor de verbetering van het Scheur ter wederzijden van de haven van Maassluis; (14)

onteigening voor den aanleg van twee nieuwe straten tusschen de Goudsche Wagenstraat, de Oostvest en het Achterklooster te Rotterdam; (21)

wijzigingen in de wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 66) tot vaststelling der tarieven van geregtskosten in strafzaken, waarvan de gewone regter kennis neemt; (11)

nadere wijziging van het bij de wet van 7 October 1884 (*Staatsblad* n°. 212) gewijzigde art. 1 der wet van 9 April 1877 (*Staatsblad* n°. 79), tot vaststelling van de klassen en zamenstelling der arrondissement-regtbanken, van de jaarwedden der leden van en ambtenaren bij die regtbanken, alsmede van de klassen der kantongeregten en van de jaarwedden der kantonregters en der ambtenaren bij de kantongeregten; (10)

aanvulling en wijziging der wet van 3 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 3) tot aanwijzing der gestichten, waar hetzij gevangenisstraf, hetzij hechtenis wordt ondergaan en van aanverwante gestichten. (16)

Deze wetsontwerpen zullen verzonden worden naar de afdelingen.

De **Voorzitter**: Ik geef thans het woord aan den heer Elout van Soeterwoude, die het gevraagd heeft.

De heer **Elout van Soeterwoude**: Mijnheer de Voorzitter! Het zij mij veroorloofd aan de Kamer vergunning te vragen, om gedurende dit ons samenzijn eenige vragen te richten tot den heer Minister van Koloniën over Indische toestanden.

De **Voorzitter**: Ik stel voor aan den heer Elout van Soeterwoude het gevraagde verlof te verleen.

De heer **Van Akerlaken**: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb niet zeer goed verstaan welke vragen de heer Elout tot den Minister wenscht te richten. Alvorens dus tot het gevraagde verlof vergunning te verleen, zoude ik den heer Elout wel willen verzoeken om mede te deelen, wat die vragen zullen behelzen.

De heer **Elout van Soeterwoude**: Mijnheer de Voorzitter! In het algemeen had ik de vergunning gevraagd om eenige vragen te richten tot den heer Minister van Koloniën over Indische toestanden. Het zullen waarschijnlijk vier of vijf punten zijn, waaromtrent de inlichting van den Minister van belang schijnt. Het was mijn voorname om de vragen vooraf schriftelijk aan Zijne Excellentie mede te deelen, maar op het verzoek van den heer

Verzoek van den heer Elout van Soeterwoude tot het doen van eene interpellatie.

Van Akerlaken ben ik wel bereid om ze reeds nu eenigszins nader te precieëren.

Het eerste punt betreft Atjeh, het tweede de suikerquaestie, het derde de zaak Tjomas, het vierde de opium, het vijfde het besluit in Mei 11. door den Gouverneur-Generaal genomen omtrent Indische hulpzendingen.

De heer **Van Akerlaken**: Ik heb met de uiterste belangstelling de toelichting van den heer Elout gehoord; maar ik meen toch dat het met onze constitutioneele beginselen en met de waardigheid der Kamer overeenkomt dat geen toestemming worde verleend om eenige vragen aan de Regeering te doen, tenzij deze behoorlijk zijn gemotiveerd. Het zal mij dus hoogst aangenaam zijn als de heer Elout zich alsnog daartoe bereid verklaarde.

De **Voorzitter**: Wanneer ik mijn gevoelen mag uitspreken, zou ik meenen dat eerst bij het doen van de interpellatie de vragen worden toegelicht. Op dit oogenblik bestaat de noodzakelijkheid daarvoor mijns inziens niet. Ik laat dit evenwel aan de Vergadering over. Ik stel dus nu voor om het gevraagde verlof te verlenen.

De heer **Van Roijen**: Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof toch niet dat het aangaat om aan het verzoek van den heer Elout te voldoen. De geachte afgevaardigde heeft eenvoudig de punten aangegeven ten opzichte waarvan hij den Minister wenschte te interpellieren, zonder echter de vragen nader te bepalen die hij wenschte te doen. En het komt mij derhalve, daargelaten de constitutioneele beginselen, voor niet te zijn in overeenstemming met de waardigheid der Kamer, want het is de Kamer die casu quo interpelleert, nu verlof te geven om als het ware een discours te houden met den Minister van Koloniën. De geachte afgevaardigde dient, mijns inziens, aan te geven wat hij wil weten en bovendien waarom en met welk doel hij den Minister over de door hem genoemde punten wenschte te interpellieren.

De heer **Vening Meinesz**: Het komt mij voor, dat de eisch om de vragen te motiveeren, wat vergaat. De motiveering van de vragen blijft, mijns inziens, gereserveerd tot het oogenblik, dat de interpellatie plaats heeft; maar de vraag om te formuleeren hetgeen men wenschte te vernemen, die is alleszins billijk. Nu komt het mij voor, dat, wanneer de heer Elout van Soeterwoude eenvoudig zegt: Ik wensch eenige vragen te doen ten aanzien van Atjeh, dit geen duidelijk geformuleerde vraag is. De vraag dient aan te wijzen het doel waarmede de vraag wordt gedaan.

Ik zou gaarne aan den heer Elout van Soeterwoude alle mogelijke vrijheid willen laten, maar ik meen hem toch in overweging te moeten geven om zijne vragen meer bepaald te formuleeren, niet te motiveeren, zoodat de Kamer kon oordeelen of de vragen, die de heer Elout van Soeterwoude tot den Minister wenschte te richten, gepast zijn of niet. Dit is het punt waarover de Kamer te beslissen heeft. Motiveeren komt op dit oogenblik niet te pas, maar wel formuleering van de vragen. Daarom herhaal ik mijne vraag of de heer Elout van Soeterwoude de vragen zou willen opgeven die hij tot de Regeering wenschte te richten.

De heer **Fransen van de Putte**: Toen het geachte lid uit Utrecht voor het eerst het woord vroeg om aan de Kamer verlof te vragen, ten einde de Regeering te interpellieren over Indische toestanden, ging het volkomen op om eenige meerdere verduidelijking te vragen, maar zoolang ik de eer heb zitting te hebben in dezen en den anderen tak van de Vertegenwoordiging is men nooit verder gegaan, dan de heer Elout van Soeterwoude thans in zijne tweede rede gegaan is. Nimmer is verzocht om de vragen te formuleeren; de interpellant heeft slechts de punten mede te deelen waarover de vragen zullen loopen, en daaraan heeft de heer Elout van Soeterwoude voldaan.

Verder te gaan zou ons, naar mijn inzien, op een verkeerden weg leiden.

De heer **Van Akerlaken**: Ik geloof, dat mijne parlementaire ondervinding even ver reikt als die van den heer Fransen van de Putte. Ik heb mij wellicht verkeerd uitgedrukt door het woord *motiveeren* te gebruiken, maar had moeten spreken van *formuleeren*. Ik heb uit de eerste rede van den heer Elout van Soeterwoude niets anders vernomen dan eene algemeene vraag. Heeft de heer Elout van Soeterwoude in zijne eerste rede gesproken van Atjeh, dan moet ik zeggen, dat ik dit niet gehoord heb, ten gevolge van den zachten toon waarop die heer gewoon is te spreken. Maar al heeft de heer Elout van Soeterwoude al gesproken van Atjeh, dan geloof ik toch, dat de parlementaire orde medebrengt, dat ons medegedeeld worde, welke vragen over Atjeh tot de Regeering zullen gericht worden. Zoolang dit niet gedaan wordt, kan ik geen toestemming geven tot het doen van zulke vage en algemeene vragen.

De heer **Vening Meinesz**: Ik sluit mij volkomen aan bij hetgeen door den vorigen spreker is in het midden gebracht. De stemming van deze Kamer over het al of niet toestaan van eene interpellatie heeft eene bepaalde betekenis, en wanneer nu een lid eenvoudig vraagt om eene interpellatie omtrent Atjeh tot de Regeering te richten, dan acht ik de Kamer niet in staat om op eene dergelijke algemeen gestelde vraag een bepaald antwoord te geven. Atjeh omvat alles. Ieder lid van de Kamer wenschte wel iets meer van Atjeh te vernemen, maar de beslissing van de Kamer moet toch eene beslissing zijn op een bepaald punt, namelijk, of eene bepaalde vraag over de zaken van Atjeh tot de Regeering zal worden gericht. Ik acht mij niet in staat om vóór of tegen te stemmen, zoolang ik niet weet welke vragen de heer Elout van Soeterwoude tot de Regeering zal richten omtrent Atjeh.

De heer **Sicksesz**: Wanneer ik den geachten afgevaardigde uit Utrecht, den heer Elout van Soeterwoude, goed verstaan heb, dan is door hem gezegd, dat hij wel genegen was om de vragen, die hij van plan was schriftelijk aan den Minister van Koloniën te doen toekomen, vooraf aan de Kamer mede te deelen. Nu er bij de Kamer verschil bestaat over het al of niet toestaan van het verzoek dat door den heer Elout gedaan is, zou ik dien geachten spreker in overweging willen geven overeenkomstig hetgeen zoo even door hem is gezegd te voldoen aan het verzoek van enkele leden dezer Vergadering, om de vragen, die hij tot de Regeering wenschte te doen, mede te deelen. De geachte afgevaardigde heeft, naar ik meen te hebben begrepen, die vragen reeds op het papier en door de voorlezing daarvan zou hij het thans bestaande verschil uit den weg ruimen, terwijl daardoor de leden der Kamer bovendien beter in staat zouden zijn, het gevraagde verlof tot interpellatie te beoordeelen.

De heer **De Sitter**: Ik zou gaarne medewerken om het gevraagde verlof te verlenen, maar ik sluit mij geheel aan bij het verzoek van den laatsten geachten spreker, den heer Sicksesz, en zou ook den geachten spreker uit Utrecht, den heer Elout, wel willen verzoeken om zijne vragen iets nader te willen formuleeren.

Het eerste punt waaromtrent door den geachten spreker inlichtingen worden gewenscht, is Atjeh; dat is zeer onbepaald. Wij hebben in den laatsten tijd in de couranten eene zeer levendige polemiek gehad, waaraan kundige officieren van het Indische leger deel hebben genomen, over de geconcentreerde stelling in Atjeh en over de al of niet wenschelijkheid van de handhaving daarvan, of van een terugkeeren tot eene agressieve politiek. Zal de vraag daarover loopen? Eene zeer levendige polemiek heeft er plaats gehad, waaraan ook specialiteiten van het Indische leger hebben deelgenomen, over de behandeling en over de voeding der militairen en over de gevolgen daarvan op de troepen. Zal de vraag daarover loopen?

Eene zeer ampele discussie is er gevoerd in dagbladen en tijdschriften over de gevreesde ziekte, de beri-beri, over de maatregelen die daartegen door het Gouvernement

Verzoek van den heer Elout van Soeterwoude tot het doen van eene interpellatie.

zouden kunnen of zouden moeten worden genomen. Zal de vraag daarover loopen? Ook omtrent het zeewezen, over den toestand waarin onze marine verkeert in Indië, zijn ons belangrijke stukken onder de oogen gekomen. Zal de vraag daarover loopen? Of nog over andere belangrijke punten?

Mij dunkt dat de vragen door den heer Elout opgegeven, vooral de eerste, te onbepaald zijn gesteld, en hoe gaarne ik ook met dien geachten afgevaardigde zoude medewerken om over Atjeh eenige vragen te doen en daardoor gelegenheid te geven over den toestand aldaar licht te verspreiden, geloof ik toch niet dat wij zoo in 's Blauwe hinein mede mogen werken om vragen tot de Regeering te richten waarvan wij de strekking niet kennen. Zoo de heer Elout zijne vragen eenigszins nader wilde bepalen, formuleeren, dan zal ik echter gaarne voor het verleenen van het gevraagde verlof stemmen.

De heer **Elout van Soeterwoude**: Mijnheer de Voorzitter! Met welke goede bedoelingen de drie geachte sprekers bezielde mogen zijn, geloof ik toch ook te kunnen wijzen op parlementaire antecedenten. Wat nu door de geachte sprekers verlangd wordt, is, meen ik, vroeger niet geëischt. Dat men vooraf der Regeering kennis geeft van te stellen vragen, is eene quaestie van beleefdheid, waaraan ieder gaarne zal voldoen. Maar om nu reeds hier punt voor punt te bespreken, komt mij niet noodzakelijk voor. Omtrent Atjeh had ik tot den Minister eenvoudig de vraag willen richten, of de Regeering tot eene beslissing is gekomen ten aanzien der middelen, aan te wenden tot het doen ophouden van een toestand, welke 's lands middelen uitput en het prestige van ons gezag niet verhoogt. Over beri-beri of geconcentreerde stelling dacht ik niet te spreken.

De Minister kan, zoo kort het hem goeddunkt, met ja of neen antwoorden. Maar bij de tegenwoordige gespannen openbare meening, terwijl in elke courant en in elke bijeenkomst de genoemde punten worden behandeld, acht ik dat het een hoog Staatslichaam als dit past om mede te werken tot het behandelen daarvan in het openbaar en met de Regeering. Ik wijs op hetgeen de Minister gezegd heeft in de Tweede Kamer, en bij het Adres van antwoord op de Troonrede en bij de behandeling der interpellatie van den heer Gildemeester, en toen zijne voldoening te kennen gegeven, in de gelegenheid te zijn gesteld om mededeelingen te kunnen doen. Daarmede heeft hij, mijns inziens, hulde gebracht aan het beginsel van Staatswijsheid, dat eischt de publieke meening te bevredigen en te leiden.

De heer **Van Akcraken** vraagt en bekomt voor de derde maal het woord en zegt: Mijnheer de Voorzitter! Bij de Grondwet is aan de Staten-Generaal het recht gegeven om vragen te doen aan de Regeering. Die vragen moeten, mijns inziens, en zoo is het ook altijd opgevat geworden, geformuleerd worden. De feiten moeten opgenoemd worden waaromtrent men inlichtingen verlangt. Nu is mij op het oogenblik nog niet geheel en al duidelijk, welke vragen de heer Elout van Soeterwoude tot de Regeering wenscht te richten. De heer Elout van Soeterwoude is een oud man en ik ben ook een oud man. Ik ben vlak bij den heer Elout van Soeterwoude gaan zitten, en ik moet erkennen — het zal aan mijn gehoor liggen — dat ik tot nogtoe niet weet welke pertinente vragen de heer Elout van Soeterwoude wil doen. Ik wil allerminst het recht betwisten om vragen te doen, ik zal gaarne mijne toestemming daartoe geven. Een onzer geachte medeleden zegt mij daar, dat de heer Elout van Soeterwoude in zijne tweede rede medegedeeld heeft, dat hij nog over meerdere punten van de Regeering inlichtingen verlangde dan omtrent Atjeh. Mijn gehoor en de spraak van den heer Elout schijnen beiden minder goed te zijn, althans ik weet niet welke punten de heer Elout van Soeterwoude in zijne tweede rede heeft opgenoemd. De Grondwet en de deferentie tegenover de Regeering eischen, dat de vragen duidelijk worden gesteld, en daarom zou ik gaarne zien, dat de heer Elout van Soeterwoude zijne vragen kortelijk formuleerde. Ook

na de tweede rede van den heer Elout van Soeterwoude ben ik niet veel wijzer geworden.

De heer **Vening Meinesz** vraagt en bekomt voor de derde maal het woord en zegt:

Ik beken eenigszins gelukkiger te zijn geweest dan de vorige geachte spreker. Ik meen verstaan te hebben wat omtrent twee punten de strekking is der vragen die de geachte spreker uit Utrecht tot de Regeering wil richten. De geachte spreker heeft die vragen niet geformuleerd maar gemotiveerd, en uit die motiveering heb ik de formulering der vragen opgemaakt. Na de laatste rede van den geachten spreker uit Utrecht heb ik geen bezwaar hem het gevraagde verlof te verleenen. Die geachte spreker heeft toch aangegeven de motieven die hem tot het doen zijner vragen aanleiding geven. De vraag omtrent Atjeh was in de eerste rede van dien geachten spreker onbegrensd. In de laatste rede van dien geachten spreker is aan die vraag eene bepaalde strekking gegeven. Ook aan de vragen omtrent het tweede punt zijn nu bepaalde grenzen gesteld. Na die mededeeling verklaar ik geen bezwaar te hebben dat aan den geachten spreker uit Utrecht het gevraagde verlof worde verleend.

De heer **Van Roijen**: Het doet mij genoegen, dat ik het mijne er toe heb bijgedragen om den heer Elout zijne interpellatie nader te doen formuleeren, en, evenals de vorige geachte spreker, zie ik van mijne bezwaren af. Wanneer ik straks gesproken heb van motiveering der interpellatie, bedoelde ik niet dat zouden gemotiveerd worden de bezwaren die aanleiding tot de interpellatie hebben gegeven, maar dat zouden aangegeven worden de redenen die tot de interpellatie hebben geleid.

De beraadslaging wordt gesloten en het voorstel des Voorzitters zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De **Voorzitter**: Verder stel ik voor om de interpellatie van den heer Elout te doen plaats hebben op Woensdag den 25sten dezer, des voormiddags te elf uren.

Dienovereenkomstig wordt besloten.

De Vergadering gaat over tot de *trekking der afdeelingen*.

De uitslag daarvan is, dat zullen behooren:

tot de *eerste afdeeling*, de heeren Hengst, Verheijen, De Bruyn, Smitz, Vening Meinesz, Viruly, Blussé, Tak van Poortvliet, Stork en De Vos van Steenwijk;

tot de *tweede afdeeling*, de heeren Coenen, Schimmelpenninck van der Oye, Thooft, Muller, Van Akcraken, Huydecoper van Maarsseveen, Van Naamen van Eemnes, Blijdenstein, De Sitter en Pyls;

tot de *derde afdeeling*, de heeren Smits van Oijen, Van Vollenhoven, Fransen van de Putte, Pijnappel, Wertheim, Pické, Breuning, Van Roijen en Magnée;

tot de *vierde afdeeling*, de heeren Van Pallandt van Keppel, Sikesz, Van der Breggen, Insinger, Van Tienhoven, Moolenburgh, Elout van Soeterwoude, Van Swinderen en Regout.

De **Voorzitter** verzoekt de leden zich naar de afdeelingen te begeven tot het kiezen van hare voorzitters en onder-voorzitters.

De vergadering wordt gesloten.